

Kuva: Anne Raunio

Luonnehdinta

Dyynit syntyvät tuulen liikuttaessa ja kasatessa hiekkaa, ja ne muodostavat merenrannoille yleensä useista dyynityypeistä koostuvia kehityssarjoja. Alkiovaiheen dyynit (jäljempänä alkiodyynit) on dyynien kehityssarjan ensimmäinen, lähimpänä rantaviivaa sijaitseva dyynityyppi, joka sijoittuu tasaisen, kasvittoman hiekkarannan ja ensimmäisen dyynivallin väliin. Alkiodyynit ovat pieniä, matalia hiekkakumpuja, joilla kasvaa yleensä joko rantavehettä, suola-arhoa tai rönsyrölliä erillisinä mättäinä. Kumpujen välissä on paljasta hiekkaa. Alkiodyynit eivät ole pysyviä: ne voivat hävitä myrskyissä ja kehittyä taas uudelleen.

Alkiodyynien luonnontilaisuuden kannalta keskeisiä piirteitä ovat dyynikumpujen eheys ja kulumattomuus, järviruo'on ja pensaiden vähäisyys, rantaan ajautuneiden levä- ja ruokomassojen vähäisyys (lukuun ottamatta rakkolevävalleja) sekä rannan puhtaus (ei öljyä yms.). Esiintymän arvoa nostaa, jos alkiodyynit ovat osa luontaista dyynien kehityssarjaa.

Levinneisyys

Alkiodyynejä on paikoittain Suomen rannikolla, pääasiassa laajoilla rannikkodyynialueilla mm. Hailuodossa, Kalajoella, Kokkolan Vattajalla, Uudessaakaarlepvyssä, Porin Yyterissä ja Hankoniemellä.

Nykytila ja uhkatekijät

Alkiodyynien pinta-ala on vähentynyt mm. kuluminen vuoksi. Kuluneimmilta, uimarantakäytössä olevilta rannoilta alkiodyynivyöhyke on voinut hävitä kokonaan. Myös rakentaminen on paikoin hävittänyt dyynejä. Rehevöityminen muuttaa hiekkaisia, luontaisesti avoimia luontotyyppisiä järviruokoja lisääntyä ja alkaa sitoa hiekkaa.

Kulumisen ja rehevöityminen säilyvät myös tulevaisuuden uhkina, mutta rakentaminen suoraan alkiodyynien päälle on loppunut, koska vähäpuusoiset dyynit on luonnonsuojelulla suojeltava luontotyyppi. Uusia tulevaisuuden uhkia ovat ilmastonmuutokseen liittyvä merenpinnan nousu sekä tuuliolosuhteiden muutokset, jotka voivat vaikuttaa dyynejä synnyttäviin ja ylläpitäviin luonnon prosesseihin. Uusi uhka on myös hiekkaisilla rannoilla nopeasti leviävä vieraslaji kurturuus, joka tukahduttaa rantojen alkuperäistä kasvillisuutta.